

**Тақырып: Қазақстан 1941-1945 жж.
Ұлы Отан соғысы дәуірінде.
Қазақстан соғыстан кейінгі
жылдарда (1946-1953 жж.).**

Пәні: Қазақстан тарихы

Жоспар:

1. Соғыстың басталуы, оның сипаты. Қазақстан аумағы фашистік Германияның жоспарларында. Өлке экономикасын соғыс жағдайына бейімдеу;

2. Қазақстандықтар майданда.

Қазақстандықтардың жауынгерлік ерліктері;

3. Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жж.).

Ұлы Отан соғысының басталуы

КСРО

Германия

**“Барбаросса”
жоспарының
мақсаты**

КСРО ға соғыс ашу
“Қауырт соғыс”
идеясы бойынша
соғысты 1941 ж
күзінде аяқтау.

КСРО тер-сын
бірнеше
рейхкомиссияға
бөлу:
Остлонд, Украина,
Московия, Кавказ,
Гросс Түркістан

1. Солтүстік Ленинград
2. Орталық Москва
3. Оңтүстік Киев

Соғыстың бастаулы, оның, сипаты Қазақстан аумағы фашистік Германияның жоспарларында

Түркістан легионын құруды жоспарлады. 1942 жылы құрылған Түркістан легионы құрамында неміс әдебиеттерінде 1 миллион, тарихшы Раух 650 мың адам, ал қазақстандық мамандар 180 мыңнан – 250 мың адам болған деген мәлімет береді. Қазақ зиялысы – Мустафа Шоқай Түркістан легионы құрамындағы әскери құрылымдарды қажет деп таппаған. Сондай-ақ ҚБіздің тарихтың елеулі кезеңдерінің бірі 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы. Соғыстың алдында Розенберг идеясы бойынша, Қазақстан, Орта Азия, Солтүстік Иран, Ауганстан аумақтарын біріктіріп ислам пантүріктік «Гросс Туркестан» немесе «Пантуркестан» мемлекетін құру көзделеді. Бірақ та «Гросс Туркестан» идеясы жүзеге аспады. Оның орнына рейх 26 жаяу батальон, 111 рота және жүк тасушылар колоннасынан тұратын арағанды, Новосибирск және Кузнецк «индустриялық облыстарын» құру жоспарланды.

**«Қазақстан жеріндегі әскери бөлімдер
мен бөлімшілердің құрулуы»**

**Қазақстаннан
Ұлы Отан
соғысына
қатысты**

12 атқыштар дивизиясы

7 атқыштар дивизиясы

4 атты әскер дивизиясы

50 жеке полк батальондары

1941-1945 жылдар аралығында Қазақстаннан 1 миллион 200 мыңнан астам адам майданға аттанды. Соның жартысынан астамы, яғни халықтың шамамен 10 пайызы соғыстан қайтып оралған жоқ, — дейді тарихшылар.

Соғыс жылдары республикада 12 атқыштар дивизиясы, 4 ұлттық кавалериялық дивизия, 7 атқыштар бригадасы, соның ішінде 2 ұлттық атқыштар бригадасы майданға жөнелтілді. Бұдан бөлек, Қазақстанда 50-ге жуық полк пен батальондар жасақталған.

Қазақстан-
дықтардың
өшпес ерлігі

Мәскеу
үшін
шайқаст

а

316 атқыштар
дивизиясы,
генерал майор
И.В.Панфилов,
Б.Момышұлы,
Т.Тоқтаров ерлігі

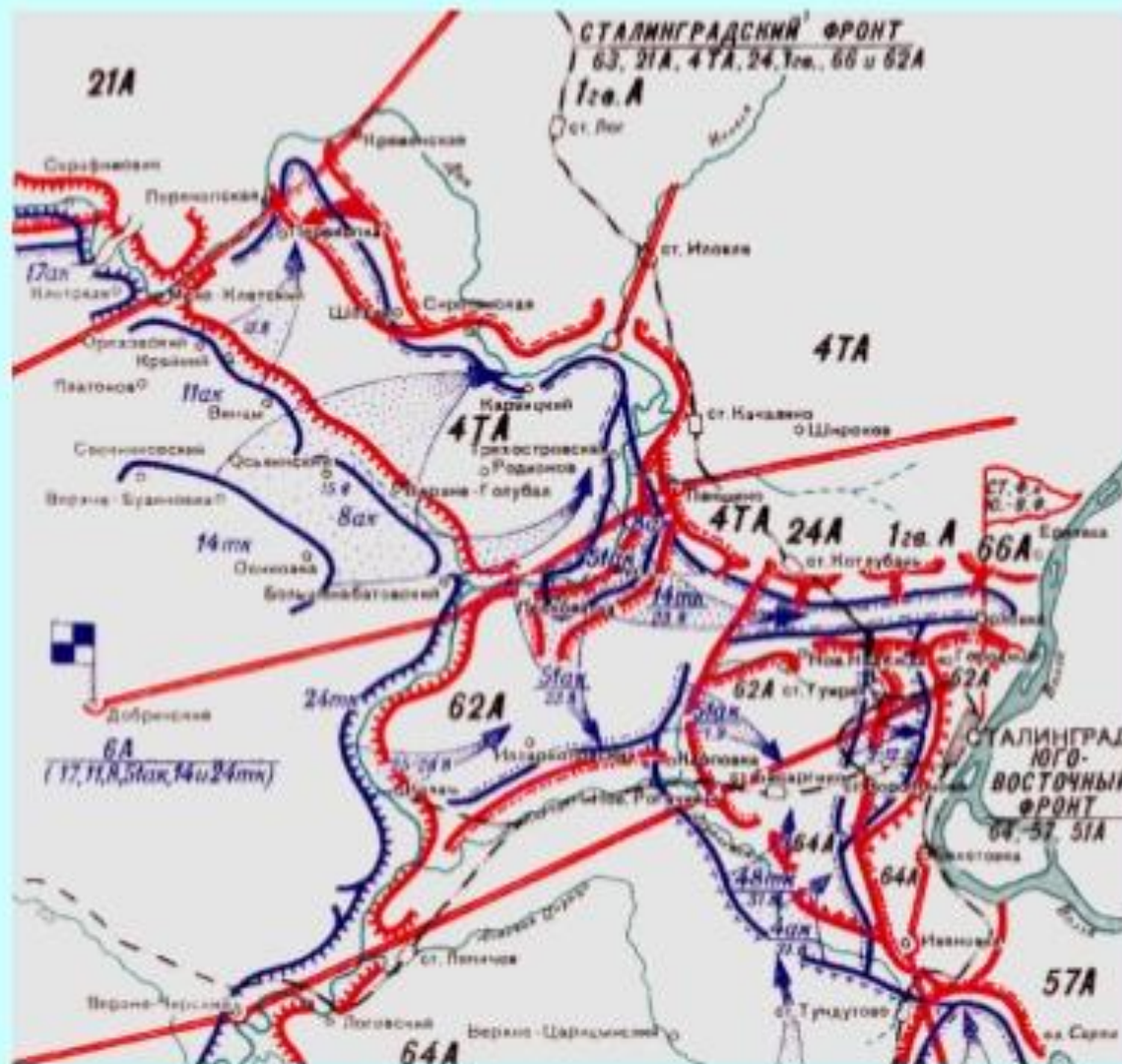
Ленинград
үшін
шайқаста

314 атқыштар дивизиясы
қорғады. Матросов
ерлігін С.Баймағамбетов
қайталады.

Сталинград
үшін
шайқаста

27,72,73 дивизиалары
ерлікпен шайқасты.
Ұшқыш Н.Әбдіров, минометші
Қ.Сыпатаев ерлік көрсетіп,
КСРО Батыры атағын алды.

Сталинград түбіндегі қорғаныс ұрыстары

Блокада Ленинграда

КРАСНАЯ ЗВЕЗДА

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОРГАН НАРОДНОГО КОМИССАРИАТА ОБОРОНЫ СОЮЗА ССР

№ 280 (5035)

28 ноября 1941 г., пятница

ЦЕНА 15 КОП.

Завещание 28 павших героев

В грозные дни, когда решается судьба Москвы, когда вражеский натиск особенно силен, весь смысл жизни и борьбы воинов Красной армии, защищающих столицу, состоит в том, чтобы любой ценой остановить врага, преградить дорогу немцам. Ни шаг назад — вот высший для нас закон. Победа или смерть — вот боевой наш девиз.

И там, где этот девиз стал волей наших людей, там, где наши бойцы прониклись решимостью до последней капли крови

свои раны». С ней была доблесть и честь Красной армии, ее боевые знамена, которые в эти минуты как бы осеняли героев. С ней было великое сталинское благословение на беспощадную борьбу с врагом.

Одни за другим выходили из строя смельчаки, но и в ту трагическую минуту, когда смерть закрывала им глаза они из последних сил наносили удары по врагам. Уже восемнадцать исковерканных танков недвижно застыли на поле боя. Бой длился более четырех часов, и бронированной

ОТ СОВЕТСКОГО

Утреннее сообщен

В теплые ночи на 27 ноября наши войска вели бой с противником на всех фронтах.

***

Наша часть, действующая на одном из участков Западного фронта, в ожесточенном бою нанесла немцам большой урон. На поле боя осталось свыше полутора тысяч убитых солдат и офицеров противника и 15 сожженных и разбитых вражеских танков.

***

Летчики части тов. Шевченко, действующей на Южном фронте, за один день уничтожили 2 немецких танка, 7 бронемашин, более 200 автомашин с военным

факт
нати
кни
вал
пол
рай
ч
и)ж
ри
Гре
вой
нем
чис
пу.
со

Қазақстандықтар Ұлы Отан соғысының майданында

2. Соғыс басталысымен-ақ қазақстандықтар майданда нағыз патриоттықты көрсетті. Данқты Брест қамалын қорғаушылардың қатарында мындаған қазақстандықтар болды. Олардың арасында Ғ.Жуматов, К.Иманқұлов, Е.Качалов, т.б. жаумен жан аямай шайқасып, ерліктің үлгісін көрсетті.

Қазақстан аумағында жасақталған әскери құрылымдар соғыстың алғашқы күндерінен бастап жаумен ерлікпен шайқасты. Әсіресе, Мәскеу түбіндегі шайқаста қазақстандықтар үлкен құрметке ие болды. Волоколамск тас жолын қорғауда Алматыда жабдықталған 316-атқыштар дивизиясы генерал-майор И.В.Панфиловтың басшылығымен теңдесі жоқ ерлік танытты. Қысқа уақыт ішінде дивизия жауынгерлері жаудың танк, моторлы және екі жаяу әскер дивизияларын талқандады. Панфиловшы ага лейтенант Б.Момышұлы Мәскеу түбіндегі шайқаста өз батальонымен жау қоршауын үш рет бұзып шықты. Соғысты Б.Момышұлы полковник лауазымымен жүріп аяқтады. Б.Момышұлының соғыс жылдарындағы ерлігі өз дәрежесінде мойындалмай, тек 1990 жылы еліміздің Президенті Н.Ә. Назарбаевтың тікелей араласуымен оған Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. 1941 ж. бірінші болып Кеңес Одағының Батыры атағын алған генерал-майор К.А.Семенченко еді. И.В.Панфилов дивизиясы құрамында жаумен шайқасқан М.Ғабдуллин 1943 ж. Кеңес Одағының Батыры атағын иеленді. Мәскеу түбіндегі шайқастарда Т.Тоқтаров, Р.Жанғозин, Р.Елебаев және т.б. қазақстандықтар асқан ерлік танытты.

**Кузьма
Александрович
Семенченко**

**Бауыржан Момыш-
улы**

**«Қазақстандықтар
Ұлы Отан
соғысының
майданында»**

Мәскеу үшін шайқаста ерлік көрсеткен қазақ батырлары:

1941 жылы Алматыда генерал И. В. Панфилов *316-атқыштар дивизиясын* жасайды. Осы дивизияны 28 панфиловшы-батырлары Мәскеу қаласын қорғауда өшпес ерлік көрсетті. Волоколомск жолын қорғаған **28 панфиловшының 22-сі қазақстандықтар** еді. Мәскеу түбіндегі шайқаста 316-атқыштар дивизиясы (кейін 9-гвардиялық атқыштар дивизиясы) командирі, Кеңес Одағының Батыры **Бауржан Момышұлы** болған.

Иван Васильевич Панфилов

- Иван Васильевич Панфилов, гвардии генерал-майор, командир 8-й гвардейской стрелковой Краснознаменной (бывшей 316-й) дивизии, родился 1 января 1893 года в г. Петровске Саратовской области. Великая Отечественная война застала генерал-майора Панфилова на посту военного комиссара Киргизской республики. Сформировав 316-ю стрелковую дивизию, выехал с нею на фронт и в октябре - ноябре 1941 года сражался под Москвой. За боевые отличия был награжден двумя орденами Красного Знамени (1921, 1929) и медалью "XX лет РККА".

ВЕЛИКАЯ РОССИЯ А ОТСТУПАТЬ НЕКУДА
ПОЗАДИ МОСКВУ

Скульптор: Д. КОЗЛОВ

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН БАТЫРЛАРЫ

Ж. Малдыбаев

Нұркен Әбдіров

Сумин А.В

«Барбаросса» жоспары жүзеге аспағаннан кейін 1942 жылы Германия Кеңестер Одағын басып алу мақсатында жаңа жоспар қабылдады. Бұл жоспар бойынша фашистер негізгі күшін Сталинград пен Кавказды басып алуға бағыттады. 1942 жылдың 19 желтоқсанында Боковская-Пономаревка ауданында болған әуе шайқасында қарагандылық ұшқыш Н.Әбдіров өзінің оқ тиіп өртенген ұпияғып жау танктері шоғырланған жерге бағыттап, экипажымен бірге ерлікпен қаза тапты. Н.Әбдіров, минометші К. Сыпатаев пен Р.Рамазанов Сталинградты қорғаудағы ерліктері үшін 1944 ж. Ұлы Отан соғысы батыры атағына ие болды. Сталинградта қаланы жаудан қорғауда ерлік танытқан қазақстандықтар құрметіне “Казахстанская” аталған көше бар. Бірнеше айға созылған Сталинград шайқасы 1943 жылдың басында жаудың жеңілуімен аяқталды. Сталинград шайқасы барысында Кеңес Армиясы екінші дүниежүзілік соғыстағы түбегейлі бетбұрысқа шешуші үлес қосты.

**Әлия Нұрмухамбетқызы
Молдағұлова**

Мәншүк Жиенғалиқызы Мәметова

Қолдарына қару алып, майданға аттанған қазақ жұлдыздары — Әлия мен Мәншүк Қазақстан даңқын әлемге паш етті. Оларға 1944 ж. Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Авиация саласын меңгерген қазақ қызы — Х.Доспанова Кеңес Одағының батыры М.Раскова басқарған әйелдер авиациясының құрамында авиация штурманы болып 300-ден астам мәрте әуеге көтерілді. 2004- жылы Президенттің жарлығымен Х.Д. Доспановаға Халық Қаһарманы атағы берілді. Сафарбекова Жауһария Насырқызы Ленинград майданында қалалық радиостанция бастығы болып, Ленинград майданында аса ерлігімен көзге түскен. 1942 жылы Қазақстанда құрылған 34-жеке әйелдер ротасының 300-ге тарта арулары Курск иініндегі шайқасқа қатысып, бірнеше марапаттарға ие болды.

Қазақстандықтар жау тылындағы партизан қозғалысына да белсене қатысты. 1941 жылы жау басып алған аумақтарда жау армияларының бөлімшелерімен күресу үшін партизан отрядтарын құру көзделді. Осы жылдың 18 шілдесінде БКП (б) ОК «Германия әскерінің тылында күрес ұйымдастыру» туралы қаулы қабылдап, партизан қозғалысын ұйымдастырды. 1941 жылдың жазынан бастап жау тылында жабдықтау бастаған партизан ұйымдары құрамындағы жауынгерлер саны 1943 жылдың соңында 1 миллионға жетті. 1942 жылдың мамырында Қызыл Армия мен партизан қозғалысының ұштасуын қадағалайтын Орталық, кейінірек республикалық және облыстық партизан қозғалысы штабтары құрылды.

1941 жылы Киев облысы, Македон селосында жасырын партизан орталығы құрылады. Бұл орталыққа соғысқа дейінгі жылдары Павлодар облысында оқытушы қызметін атқарған Қасым Қайсенов коммунистік жолдамамен жіберіледі. 1942 жылы Қ.Қайсенов Чапаев атындағы партизан отрядтарының командирі сайланып, Украина аумағында жаумен шайқаста үлкен ерліктер көрсетті. Қ.Қайсеновпен қатар Украина аумағында Қараганды облысынан Д.И.Сагаев, Талдықорған облысынан П.С.Шленский, Қызылордадан — Байдаулетов, Шымкент облысынан — Ж.Омаров, алматылық - А.С.Егоров және т.б. қазақстандықтар әртүрлі партизан құрылымдары қатарында шайқасты. Отанын қорғаудағы асқан ерлігі үшін Қ.Қайсеновке «Халық Қаһарманы» атағы берілді.

Касым Қайсенов

Украина аумағында жаумен шайқаста үлкен ерліктер көрсетті. Қ.Қайсеновпен қатар Украина аумағында Қараганды облысынан Д.И.Сагаев, Талдықорған облысынан П.С.Шленский, Қызылордадан — Байдаулетов, Шымкент облысынан — Ж.Омаров, алматылық - А.С.Егоров және т.б. қазақстандықтар әртүрлі партизан құрылымдары қатарында шайқасты. Отанын қорғаудағы асқан ерлігі үшін Қ.Қайсеновке «Халық Қаһарманы» атағы берілді.

Прага операциясына 118, 88, 314, 8-атқыштар, 72- гвардиялық атқыштар дивизиясы қатысып, бұл операцияда 992-алматылық авиация полкі асқан ерлік көрсетті.

Бұл полкекінші дәрежелі мәрте марапатталды.

992- полк 7642 рет жауға шабуыл жасап,

816 бомба тастап, 3 ұшақты, 19 зенитті

батареяны, 1000 автомашина, 2 көпірді және т.б. жойды. Прага операциясы

барысында 52 - армия құрамындағы алматылық 556 - эскадрилия ерлікпен

көзге түсті. Бұл эскадрилия түтқиылдан 4050 шабуыл жасап, 2350 мәрте жау

аумагын бомбалаған. Құрамындағы 14 адамның 10-ы үкімет тарапынан

марапатталады. Чехословакия жерін азат етуге келген қазақстандық

ұшқыштар 2, 8, 5- эуе армиясының

жаумен шайқасты.

Шайқастардағы

ерлігі үшін С.А.Батеньков пен

П.Ф.Железняков соғыстан кейін

Кеңес О

ағының Батыры атағына

ие болады.

Рейхстагтағы Совет Үкіметінің Қызыл Туы

Қорыта келе, Ұлы Отан соғысына тартылған қазақстандықтар санына тоқталайық. Соғыстың алдында Қазақстанда 6,2 млн. адам тұрды. Соғыс жылдары қолына қару алып, майданға 1 млн. 200 мың адам аттанды. Ерліктері үшін 497 қазақстандықтарға Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Олардың 99 қазақ. Бұндай атақты 2 рет ұшқыш-штурмовиктер Т.Е. Бегельдинов, М.И. Беда, И.Ф. Павлов және ұшқыш-истребитель С.Д. Луганский алды. Пулеметші М.Ж. Мәметова және Ә. Молдағұловаға Кеңес Одағының Батыры және 110 қазақстандық Даңқ орденінің үш дәрежесіне ие болды. 410 мыңға жуық қазақстандық соғыстан оралмады.

Зауыт және фабрика жұмысшыларының мамандану дәрежесі, жалпы алғанда, жоғары болмады. Жетіспейтін жұмыс күшінің орнын толтыру үшін республикада жер-жерлерден еңбек ресурстары мектептері мен училищелері құрыла бастады. Жұмыс күшінің орны Кеңес Армиясы қатарынан демобилизацияланған әскерлер, сондай ақ фашистік тұтқыннан оралған репатрианттар есебінен толығып отырды. Қолданылған ісшаралар нәтижесінде егін алқабының деқаншылары мен еңбекшілерінің қатары толықты. 1946 жылы Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің бірінші хатшысы болып Жумабай Шаяхметов тағайындалды. Кеңес Одағының басқа республикалары сияқты Қазақстан да фашистік оккупациядан зардап шеккен аудандарға қолдан келген көмекті аямады. Республикада тұтастай азық-түлік керуендері жасақталды.

Соғыстан кейінгі кезеңде ауыл шаруашылығы артелінің жарғысын бұзушыларға қарсы күрес күшейді. 1946-1947 жылдары қолхоздарға қарыздар болып келген мекемелер мен ұйымдардан 214 млн.сом ақша, 540 мың гектар жер қайтарылды.

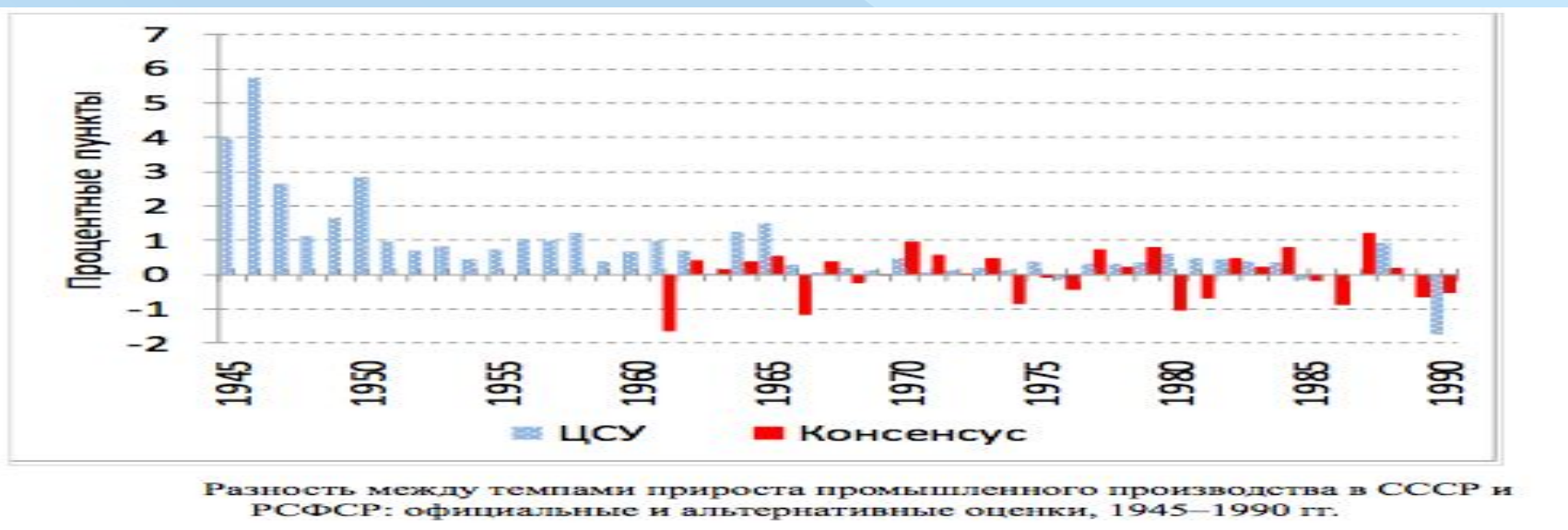
Осы жылдарда ұсақ колхоздарды ірілендіру шаралары іске асырылып,

республикада соғысқа дейінгі 6400 колхоздан 1950 жылғы қаңтарда 3670 колхоз қалды, олардың жалпы саны 2 есеге жуық қысқарды.

Ауыл шаруашылығының материалдық-техникалық базасы нығайтылды. Төртінші бесжылдықтың аяғына қарай Қазақстан шаруашылықтарында 50683 трактор, 16 мыңнаң астам комбайн, ондаған мың автомашина, шөп шабатын және басқа машиналар істеді. Бұлардың басым көпшілігі ескі, моральдық жағынан да тожып, ескірген техника болатын. Ауыл-селода механизаторлар қатары өсіп, МТС қызметкерлерінің жыл сайынғы орташа саны 10 мың адамға көбейді.

Алайда, өкінішке қарай, жоғарыда келтірілген кеңес адамдарын «әлеуметтік қорғаудың жоғары деңгейінің» үлгілері, олардың өмірлік сұраныстарын қанағаттандыру көбінесе жасанды сипатта болды. Мысалы, карточкалық жүйенің жойылуы алдында бөлшек саудаға реформа жүргізіліп, оның жалпы деңгейі 1940 жылмен салыстырғанда үш еседей жоғары болып шықты. Жұмысшылар мен қызметшілердің ай сайынғы еңбекақысы бір жарым есе ғана көбейіп, 1950 жылы 64 сомды құрады, бұл сатып алушылық қабілеттің төмендеуіне әкеп соқты. Ерікті-мәжбүрлі түрде мемлекеттік займдарға жазылуға еңбекшілердің бір айлық жалақысы кетіп, олар артық еш нәрсе сатып ала алмады. Сол уақытта кең қолданылған бағаны төмендету насихат саясаты әуелден негізсіз болып, халықтың көпшілігі тұратын ауылдар мен деревнялардың тұрмыс жағдайың нашарлату есебінен жүргізілді.

Республикада И. В. Сталиннің жеке басына табынушылық жағдай қалыптасты. Қандай да бір қол жеткізілген табыстар оның кемеңгерлік басшылық жасай біліумен байланыстырылып, өрескел кемшіліктер мен сәтсіздіктер жөнінде сөз болмады. Осының бәрі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуына қолайсыз ықпал етіп, ауыр зардаптарға ұрындырды. Аты шулы ұрандарды саяси мақсаттарға пайдаланумен заңдылықтың бұзылуы, өкімет билігін асыра пайдалану жалғаса берді. Өмір сүріп отырған саяси жүйе өзінің дербес дамуына қабілетсіз екендігін көрсетті. Кеңес қоғамын дамытудың соғыстан кейінгі жоспарлары сталиндік антидемократиялық, социализмнің тоталитарлық үлгісімен үйлесіп кетті. Майдан мен тылда, соғыстың барлық ауыртпалығы мен қиыншылығын көтерген халық соғысқа дейінгі кезеңдегі халықтан басқаша еді. Қоғамдық өмірдің бейбіт жағдайының орнығуына байланысты құндылықтарды қайта бағалау орын алды.

1940-1950 жылдары да ұлт саясатын қудалау ісі жалғасты. М.Әуезов, Ғ.Мусрепов, С.Мұқанов «Қазіргі тақырыпқа пьеса жазбайтындар» ретінде саналды. Ө. Тәжбаевтың «Біз қазақпыз» атты шығармасы ескі хандар мен бай-шонжарлар өмірін мақтау, марапаттау деп сынға алынды. Белгілі

Мұхтар Омарханұлы Әуезов   **Сәбит Мұқанұлы Мұқанов**
композитор А.Жұбанов «феодалдық- байшылық дәстүрлерді асыра дәріптегені» үшін катаң сынға ұшырады. Әсіресе 1947 жылы Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің «Қазақ КСР Ғылым Академиясының Тіл және әдебиет институтының жұмысындағы саяси өрескел қателіктер туралы» қаулысы жарияланған соң ұлтшылдықты айыптау кеңінен қанат жаяды. Қазан төңкерісінен бұрынғы жазылған ұлттық сипаттағы шығармаларды зерттеуші ғалымдар қуғындалды.

Орталық Комитет 1948 жылы тамыз айында «Қазақ совет әдебиетінің; жағдайы және оны одан әрі дамыту туралы» шешім қабылдады. Нәтижесінде Б. Кенжебаев, Т.Нұртазин, Ә.Қоңыратбаев, М.Ысмайлов, М.Әуезов, Қ. Жумағалиев, Ө.Марғұлан секілді талантты зерттеушілер ұлтшылдар қатарына жатқызылды. Әдебиетші ғалымдардың бір тобы «Кенесарыны дәріптеушілер»ретінде де айыпталды. 1947 жылы жарияланған «Қазақстан ХІХ ғасырдың 20-40-жылдарында» атты монографиялық зерттеудің авторы, талантты тарихшы ғалым Е.Бекмаханов жазықсыз қудаланып, 25 жылға сотталады. Оның көзкарасын жақтап, ғылымға адалдық танытқан тарихшылар да қудаланды. Қазақстандық ғалымдардың жазықсыз жазалануына араша болуға ұмтылған президенті республиканың Ғылым академиясының тұңғыш Қ.Сәтбаев қызметінен босатылып, Қазақстаннан кетуге мәжбүр болады.

Бекмаханов Ермухан Бекмаханович

Соғыстың аяқталуы және тарихи маңызы

Потсдам конференциясы

КСРО ның соғысты жеңуінің тарихи маңызы

КСРО ның саяси отадағы маңызы

1. Дүниеге төңген фашистік қауіптің бетін қайтара білді
2. Еуропаны фашистік шырмаудан азат етті
3. Дүниені фашистік құлдықтан сақтап қалды және “жаңа ереженің” орнатылуын, халықтың - 1,2,3 сортқа бөлінуін тоқтатты

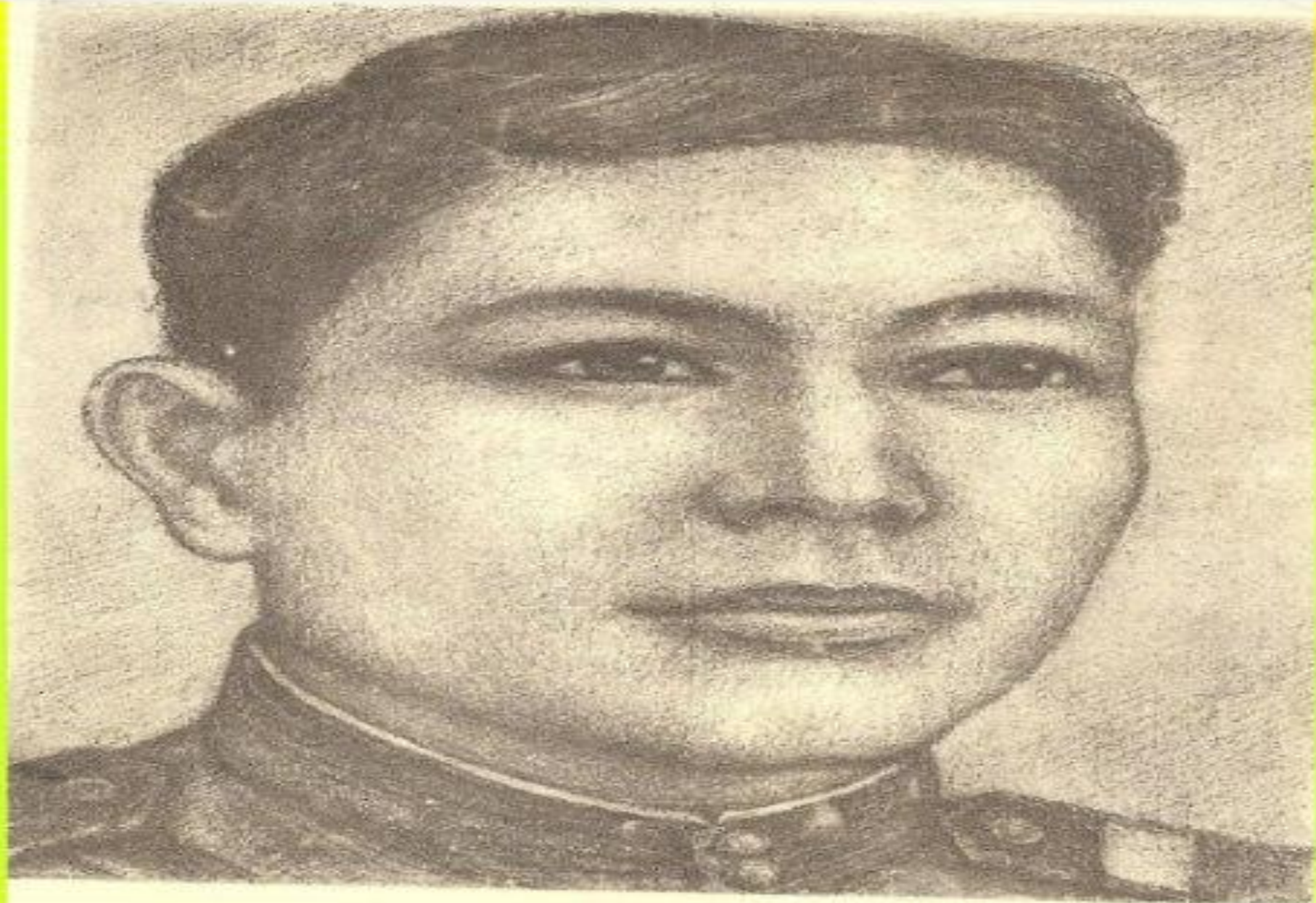
1. Ұлы Отан соғысынан кейін КСРО ның беделі өсті.
2. Кеңес өкіметінсіз ешқандай бейбіт келісімдер жүзеге асырылмады.

БАУЫРЖАН МОМЫШҰЛЫ

Ғани Сафиуллин

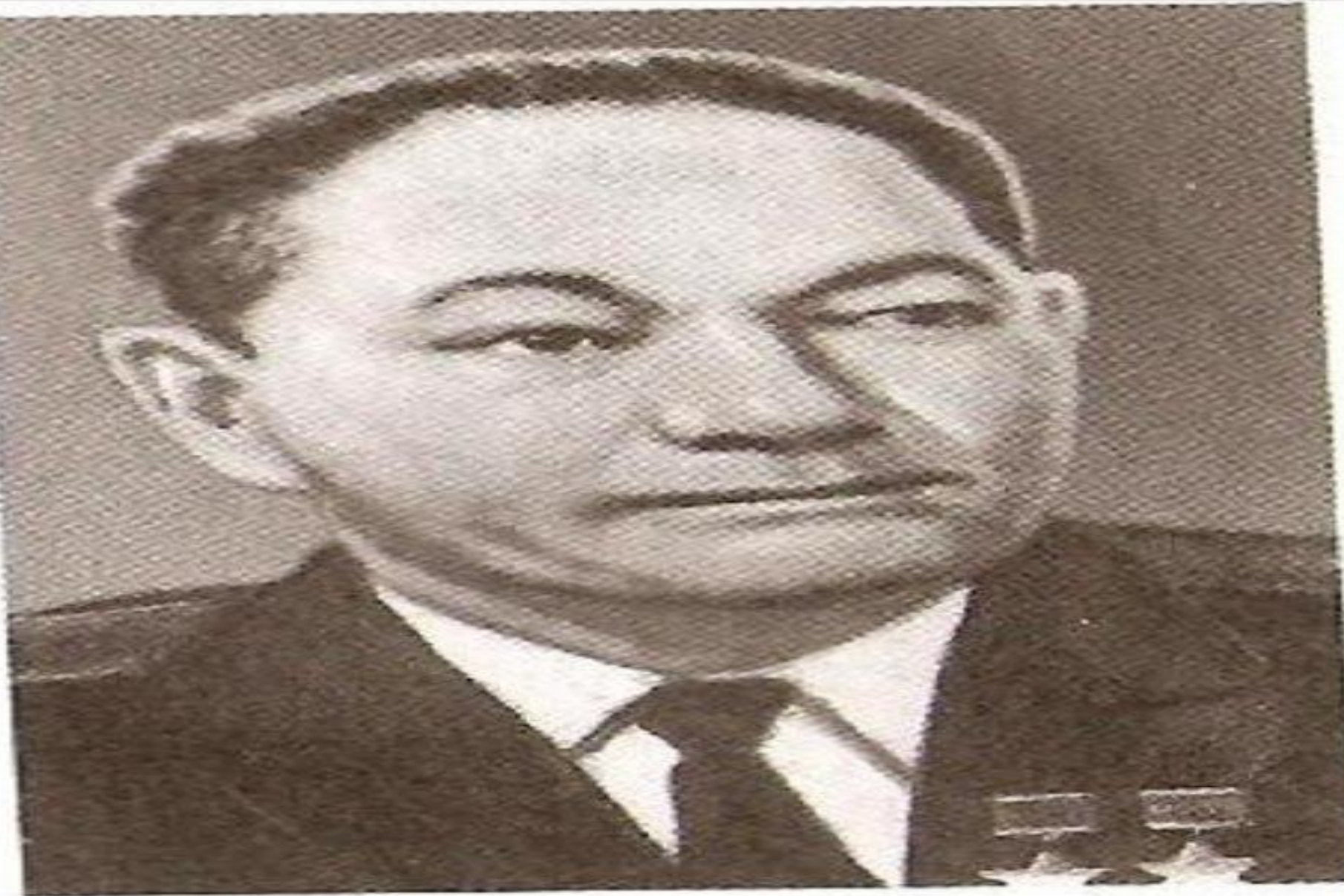
СҰЛТАН БАЙМАҒАМБЕТОВ

Мәншүк Мәметова

Әлия Молдағұлова.

Талғат Бигелдинов.

Сол кезде айтылгандай марксизм-

ленинизм рухына жат жеке басқа
идеологиясын іс-

Пленумынан кейін жарияланған

Одағы Коммунистік

күжатында маңызды міндет болып

Одан әрі демократиялық

жолға басталды. Алайда И. Сталинның

күрған өміршіл-әкімшіл жүйенің толық
білдірген жок. Мындаған сотталғандар

Сталиннің өзі сияқты адам құқықтарының
қайраткерлер (В. Молотов, К. Ворошилов,

қызметтерді атқара берді. 1950 жылдың басында КСРО-
дағы түрмелерде 5,5 млн-дай
тұтқындар болды. И. Сталин қайтыс болғаннан кейін
партиялық билікке талас
басталды. Н. С. Хрущевқа көшті.

табынушылық

тәжірибеден түп тамырымен жою ОК

«Кеңестер

партиясына елу жыл» (1903- 1953)

танылды.

қайта құру үрдісі неғұрлым белсенді

өлімі ол

талқандалуын қамтамасыз етті дегенді

бұрынғыша лагерьлерде қалып қойды,

бұзылуына қатысы бар көптеген саяси

Ж. Каганович т. б.) жоғарғы мемлекеттік

қызметтерді атқара берді. 1950 жылдың басында КСРО-

дағы түрмелерде 5,5 млн-дай

тұтқындар болды. И. Сталин қайтыс болғаннан кейін

партиялық билікке талас

басталды. Н. С. Хрущевқа көшті.